DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

De

NOVITATIBUS MEDICIS IN GENERE,

Quam

Alma Regia & Electorali Fridericiana,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

N. FRIDERICO WILHELMO,

REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE

&c. &c.

X DECRETO GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ,

SUB PRÆSIDIO

N. GEORGII ERNESTI STAHL,

MED. D. ET PROFESS. PUBL. ORDINAR.

h. t. FACULT. DECANI

)n. Patroni, Præceptoris ac Promotoris ſui, omni obſervantiæ cultu proſequendi,

PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA Honores, & Privilegia DOCTORALIA adipiſcendi,

ad diem Junij Anno MDCCIV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

publice ventilandam proponit,

OHANNES MICHAEL GLASCHKE,

Reppena Neo-Marchicus.

HALÆ MAGDEB. Litt. CHR. HENCKELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

Rudenter monet Hippocrates, quamdiu omnia in illo ſtatu permanent, ſub quo Medicus remedium aliquod aut medicationem præſcribere neceſſarium judicaverit, nihil mutandum eſſe de conſilio aut remedio. Salutaris profecto ſemper eſt conſtantia in conſilio, nempe bono, utpote à quo non poſſis digredi niſi ad malum: Si vero ad melius & optimum progreſſum dari arguteris, præſtiterit certe ſtatim ab initio optimum ſectari: certe enim etiam acceptione non plane grammatice captioſa, ordinarie per τὸ bonum magis intelligi ſolet, quod maxime tale ſit. Licet autem propter magnam imbecillitatem humani ingenii præcipue per individua, iniqvum & non ferendum videatur, poſteriores cogitationes, ſiquidem illæ prioribus meliores ſint (quod minime omnium ſemper contingit) intercludere, & ab hominibus, tanto magis autem ab indiuiduis antiqua aſſvetudine ad crudiores primas volutationes aſſvetis, exigere, ut nihil pœnitendum admittant; modo negotium non ſit nimium ſimplex, v. gr. an unum & plura idem valeant:

in eiusmodi tamen negotiis, quæ & propria sua dignitate judicium vigilantius poscunt, & plurium judicum pensitationem subire intelliguntur, nemo facile consenserit, perpetuis veluti fluctuationibus ita indulgendum esse; ut, si nihil solidi circa tales res decernatur, nemini e tanto numero illud aliquo jure exprobrari justum & æqvum sit. Non excurremus in varia hominum ardua negotia, postquam certe domi est, quod perpendamus; in Medicina inquam nostra, jure meritoque exigi possit, ut illa â tot seculis, sub tot, immenso certe numero, quotidianis experimentis, & tanta Medicorum nomen mordicus tuentium vilitate, quicquid in his rebus usquam verum subesse possit, vel universim jam solidissime deprehensum atque stabilitum esse, vel certe ad minimum, bonâ ex parte, aut profecto aliquâ saltem ex parte ita penitus firmiter statuminatum haberetur, ut l nullum, vel certe nonnisi exiguum, circa tales res ad minimum aliquà restaret dubium, aut qualiscunque defectus. Sane vero per plura præterita secula visa sibi est mortalitas hanc certitudinem assecuta esse; unde ad unam formulam constanter & sententias suas & operationes exseqvuta est. Sicut autem etiam in errore aliqua servari potest constantia, tanto magis autem plurium pertinaci conspiratione aliis libertas eripi, tum ad commonstrandos, tum ad corrigendos illos errores, ita valuit hoc etiam in Medico negotio: tanto magis cum odiosa hominum turba, ut aliarum omnium rerum, ita physicæ etiam, & per illa Medicinæ censuram sibi sumeret, & in obloquentes non mitius quam per anathema grassaretur. Venit tempus, quo hæc usurpatio dominii impotentibus dominis eriperetur. Mirum profectò ultimam omnium

omnium fuiſſe Medicinam, quæ arcanam legem priſtini imperii diutisſime omnium ſervaret , cum tamen Medicis paſſim imputatum fuiſſet, quod illi legum iſtarum vinculum minus omnibus aliis revererentur. Erat autem arcana illa lex (la Maxime du Clergé) theſibus Ariſtotelico-Eccleſiaſticis conformia credere, aut ad minimum profiteri. Unde factum eſt, ut facies doctrinæ Medicæ nihil reformata, propemodum ſesqui ſeculo maneret eadem, qualis ſub illa lege fuerat, hâc ipſa jamdum antiquatâ. Fecerat quidem impetum Paracelſus, ſed rectisſime in illum dici poterat (& vulgo evenit in conſiliis mortalium) quod Plato Diogeni dixiſſe perhibetur. Invitaverat Plato cum aliis hoſpitibus Diogenem; hic adueniens munditiem Platonis, ad ſtragula usque purpurata lectis impoſita deridens, minus mundis pedibus ſuis inſcendens, adjiciebat ad reliquos hoſpites converſus, calco faſtum Platonis, cui non inepte Plato, calcas, ait, ſed alio faſtu. Ab annis autem triginta ad quinquaginta cœpit hæc etiam pertinacia, antiqua ſanctisſime habendi, labaſcere; ſenſim ſenſimque labefactata eſt, tandem violata, imo direpta. Inundavit hinc libertas philoſophandi. Diſtinguendum eſt inter philoſophiam & philaſophiam; & cavendum ne libertas philoſophandi ſpecioſo vocabulo rem vilisſimam flagitet, libertatem infrunitam diſſentiendi: quicquid per ſomnia viſum ſit, non ſaltem proferendi, ſed etiam omnibus aliis præmonſtrationibus præferendi; has autem omnes per illam libertatem, non ſolum negligendi ſed contemnendi, imo condemnandi. Sed non hic eſt locus monita, nedum præcepta formandi. Id unum conſiderandum nobis ſumimus, quid de NOVIS MEDICATIONIBUS ET REMEDIIS ſecundum ſumma

ma genera merito monendum videatur, imo, ne nobis hic aliquid imputari possit, quid dubitandum. Specimen enim inaugurale edere jussus, absit ut videri gestiam, quemquam aliquid docere. Quamlibet enim non plane ita â subselliis Doctorum recens consurrexi, semper tamen illud modestiæ pro regula mihi propono, ut discere quam docere malim. Interim cum tam familiare sit hodie DOCTORUM nomen neque sane mihi vitio vertendum esset, si in specimine meo proferrem, quibus nomen illud promereri intelligi possim. Et sane tanto magis convenerit proposito novum doctorem futurum nova, aut de novis docere seu disserere.

Deum autem T. O. M. supplex veneror, velit paternâ suâ benedictione cœptis nostris ita clementissime adesse, ut illa feliciter succedant, & utiliter cedant.

§. I.

Nam esse veritatem, & illam quidem circa res naturales ab ipsa harum prima productione firmam & immutabilem, nemo credo dubitaverit, qui paulo tranquilliore pensitatione animum his rebus adverterit. Ita quidem eo ipso nihil novi circa veritatem hanc expectandum esse, pariter agnoverit; circa veritatem inquam realem, prout in ipsis rebus fundatur. Bene vero circa manifestationem ejus, ut publice quoque dilucescat & innotescat. Ubi quidem temporum ut loquuntur injuria, an hominum incuria, subinde factum esse constat, ut quæ per se antiquissima essent, nova fierent aut viderentur, vel ipsius novi mundi exemplo.

§. II. At vero in rebus ita utilibus, ut etiam necessariæ appellari mereantur, aliter fieri debere, nemo dubitaverit. Sed ut alia omittamus, quid dicemus de Medicina nostra, in-

qua

qua ab annis non multis tanta novitatis fœcunditas propullulavit, ut meritissimo jure mirum videri debeat, quod Antiquitas rerum suarum in hoc genere ita summe negligens fuerit, ut quæcunque tantum illa circa medica negotia observasse aut consuluisse cordi habuerit, omnia antiquanda, & novis inventionibus in melius vertenda viderentur.

§. III. Quamvis enim antiquarum rerum quantumcunque curiosos minime fugiat aut fallat, quod etiam *in novitatibus Medicis modernis*, ignorantia & rerum & acceptionum antiquarum hinc inde multam partem habeat; tamen non magis etiam negari potest, quod aliquid revera novi etiam circa antiquiores illas res subinde ita manifesto observetur, vt ab antiquitate omni modo discrepet. Majoris quam nostrum poscit institutum, laboris foret, minutatim hujusmodi novas res medicas pervestigare, unde non solum pauciores, sed tamen potiores inde excerpere nobis sufficiet: Sed nec ita quoque potiores omnes, ut in re per se intricata, nihil interrupto filo tenendo nos adstringere audeamus, sed solum insigniores perlustrare suscipiamus.

§. IV. Innovatio quæ omnium maxime perplexos reddere possit animos, occurrit hinc inde, propioribus nostris temporibus, circa ipsam rerum immutabilium historiam, morborum inquam veras exquisitas delineationes, quomodo illi ipso facto se se gerere atque sistere soleant, ubi profecto jure meritoque scrupulum injicit, quod historiæ hujus per mille quingentos plus minus annos, constans æqualitas apud omnes medicos scriptores occurrat; cum hodie vix usquam relatio aliqua ita integra offeratur, quin vel omissione quarundam vel additione, aut præfiguratione nova insolitarum circumstantiarum, omni modo novi quiddam sistat. Ita v. g. novum profecto & inauditum dicit, qui sub maximo febrium calore sudorem erumpere solere asseverat: qui in hectica febre Urinas valde tinctas tanquam pathognomicum signum producit: qui sudores uberes spontaneos, non tam pro ultimo hecticæ in mortem

tem fatiſcentis, & accidentali quidem, adeoque individuali ſymptomate recenſet, ſed pro ſigno Hecticæ, adeoque lentas febres incommode tractatis aliis, etiam intermittentibus, veſtigia legentes, & ſi modo recte intelligantur, atque tractentur, prorſus innoxias, pro pertinaciſſimis illis hecticis, imperite declarat, & aliis obtrudit, ſimulque viam ſubſternit introducendis novis illis relationibus & promiſſionibus, quomodo febris hectica jam ad colliquativos ſudores prolapſa, pulcherrime curata ſit &c.

§. V. Sane vero hæc novitas ita nobis corrupit veram morborum hiſtoriam, ut, pro illa ſincera obtinenda, nomenclatore novorum ſcriptorum, qui illam bona fide tractaverit, opus eſſet. Interim in genere de his rebus diſſerendo, minime dubitamus, rotunde ſententiam noſtram profiteri, quod antiquiores, imo antiquiſſimæ quæ proſtant ab ipſo Galeni tempore, morborum hiſtoriæ, ſi cum recentibus conferantur, nimio plus veritatis & conſtantis peritæque relationis nobis ſiſtant, quam pleræque recentiores.

§. VI. Mirum inde non eſt, ſi in morbis etiam admodum familiariter obviis ingens diſparitas deſcriptionis hiſtoricæ occurrat. Exemplo poteſt eſſe febrium cohors, de quibus quis apud varios recentiores cenſus referatur, odioſum ſit ſigillatim proferre teſtimonia: illud in univerſum certiſſimum eſt, quod apud neminem unum quicquam ſolidi, & quod experientiæ reſpondeat, circa hoc ſubiectum proferatur, niſi ille abſolute antiquos harum rerum ſcriptores preſſis veſtigiis ſequatur, & non niſi diverſis verbis, idem cum illis loquatur.

§. VII. Apud quem enim Recentiorem claſſicum ſcriptorem, aut fœcundiſſimarum illarum novarum theoriarum Auctorem, invenias veram diſcretionem febris ardentis, ſecundam veram ſui hiſtoriam, ab aliis acutis? & novarum profecto illarum (non exiſtentia, ſed peritia) febrium bilioſarum, quatenus a cholericis aut Καυσώδεσιν differre deberet? Imo

Imo ausim interrogare, apud quem nam horum nova spirantium saltem veram historicam ideam febrium continuarum in genere â continentibus differentium quærere & invenire sit integrum?

§. VIII. Interim facilius præter omnem experientiam audias, imo videas, febres malignas, & ipsas imprimis pestilentes ita describi, ut credendum esset, nullas alias tantâ commotionum vehementiâ, atque violentiâ ferocire, cum ex adverso nulla alia febris moderatius, tranquillius & modestius incedat aut procedat, quam hæ, quo magis quidem propriam suam indolem legitime sequuntur, neque individualibus accidentalibus anomaliis a propria sua indole ad aliam communiorem in transversum rapiuntur.

§. IX. Cujusmodi indolis *novitates* propterea certe nullum bonum effectum habere possunt in arte Medica, quoniam cuivis obvium est, quod *Natura* rerum se se minime accommodet nostris conceptibus & opinionibus, sed nos potius nostris observationibus illam sequi quovis modo necesse habeamus. Unde quicquid nos circa veram v. g. morborum historiam, veras nempe illorum circumstantias, symptomata & phœnomina propria & perpetua recte observanda deficimus, fieri hinc aliter non potest, quin deinde in comparandis hisce reb9, & hinc eliciendo vero illarum genio, tantundem aberremus: &per consequens etiam errorem hunc necessario in ipsam methodum medendi transferamus, dum aliter quam vere se se habet præfigurato morbo, ejusque genio, necesse est alias etiam quam veras indicationes & medicationes posthac applicari atque destinari.

§. X. Nondum tempus est dicendi de illa *Novitate*, quâ velut per rationem â priori morbis medicationes invenire, hodie hinc inde laboratur: cum Antiquiores etiam experientiam magnopere in subsidium vocaverint, & veram morbi indolem, etiam á juvantibus & nocentibus colligere cordi habuerint.

erint. Manebimus adhuc in via, ut prius de *Novitatibus pathologicis* aliqua notemus.

§. XI. Quicquid imputatur Veteribus, eripi certe ipſis non poteſt, quod motuum ſecretoriorum & excretoriorum diligentiſſimi æſtimatores fuerint, & longe minus activæ efficaciæ materiarum morbidarum directe tribuerint, quam heteroclitis illarum motibus, & inſufficienti exonerationi. Patet hoc ſatis ex eo, quod ubique potius per imminutionem cauſæ antecedentis, & eductionem cauſæ continentis, mederi cordi habuerint, quam per nudas humorum malè diſpoſitorum alterationes ſeu correctiones.

§. XII. At plane diversà vià incedere ſuſcepit *Nova Pathologia*. Hæc enim unice materiarum innumeris malis modificationibus omnem culpam imputat, adeoque nihil niſi has invertere, obtundere, obvolvere, ſubigere, compingere, jam incraſſare jam attenuare &c. in animo habet: Senſum vero harum moleſtiarum, quæ ab his materiis corpori incutiuntur, ita, mulcere, mitigare, lenire, imo ſopire, ut motus extraordinarii (quamlibet ſolemniter ad moleſtarum materiarum maturas eliminationes potius tendentes, quam ex opinione purè morbidæ, irritationi imputandi) vel præoccupentur, vel coorti refrænentur.

§. XIII. Novum profecto eſt, & non magis *veteri theoriæ* quam Naturæ veritati adverſum & incognitum, quod in corpore animali tot fermentationes, turgeſcentiæ, ſpumeſcentiæ & imprimis aceſcentiæ, mirificô numerô gliſcant & ſubinde emicent: cum illis, qui non cerebrinam, ſed realem & experimentalem, & verè Phyſico-mechanicam cognitionem fermentationis intelligunt, ſatis ſimpliciter ac evidenter notum ſit, quod corpus animale non ſolum ab aliis, quam putredinoſis fermentationibus ipſa ſui mixtione alienum ſit: ſed etiam ſalinas, aciditati propinquiores alterationes, immenſum quantum facilius & moderatius ferat, & vix levia quædam incommoda inde perſentiſcat, quam putredinoſas ſinceriores

cor-

corruptiones, non solum citissime grassantes, sed etiam damna nunquam resarcienda, & veram privationem vitæ, quacunque pertigerunt, inferentes. Nisi quidem etiam Sphacelum i. e. putrefactionem, cum *Muysio* & si qui sunt alii hujus furfuris, aciditati grassanti adscribere velint: siquidem etiam illud novum est, alba nigris, nigra albis æquiparare.

§. XIV. Interim & illud novum est & recentissimorum morum, genesin & plenam νοσηρὰν efficaciam salium magni numeri, pro causis morborum amplecti atque retinere; interim fermentationes morbificas in corpore negare. Nempe quoniam satis milleformium figurarum in aëre præsto est, quæ per poros, certo tempore, certo modo conformatos, in corpus insinuatæ ibidem effectus illos vellicandi, pungendi, scindendi, imo alios poros obstruendi, ita edant, ut æther hoc modo a libero suo aditu impeditus, tandem ad indignabundos incursus, insultus, nisus &c. permoveatur, adeoq; varias turbas agat & patiatur.

§. XV. An Vermes etiam antiqui sint? Non dubitamus; merito tamen de illis, qui ad novam Pathologiam pertinent animatam. Kircherus certe, ut inter mille reliquas fabellas, & solitas illarum amplificationes, etiam phænomenon illud Verminosæ putredinis aliquando observatum, solito more satis laboriosè exornavit: ita assensu *Langii* adhuc magis illustratus est: videtur tamen *Novitas* illa jam maximam partem iterum antiquata esse, aut certè Vermes hodiè magis dissimulari.

§. XVI. *Recentioris Novitatis est* Pathologia Mechanica Automatica, secundum quam corpus cum systemate spirularum & rotularum quasi dentatarum confertur; in quarum immenso supposito numero nemo puto inficias iverit, nihil mirum esse, si aliqua συζυγία, aut numerus ordo & situs dentatarum rotularum facile vim pati possit. Sed puto neminem facile fore, quin maximopere admiraturus sit, quod hæ labefactationes adeo raro, vt infrequenter homines ægrotant, ali-

quam labefactationem experiantur: aut â quo tam citò imò quantumcunque tandem tarde, restituantur; Nisi quidem ab *Archæo* fabro.

§. XVII. Sub his rebus non poterat aliter fieri, quam ut novis acceptionibus & interpretamentis, adeo nulla ratio haberetur utilium imo necessariorum vitalium excretionum, & eo tendentium commotionum, ut illæ potius undiquaque pro nudis atque puris passivis symptomatibus morbidæ irritationis damnarentur, adeoque hinc inde cohibendæ, constringendæ, sopiendæ, judicarentur. Quid vero circa hoc negotium intra viginti, ad triginta annos non dictum est novi! cum etiam è cathedris docentium, & inter specimina artis Medicæ suprema, disertis verbis negari debuerit, quod motus critici, & consequenter Periodi typicæ febrium acutarum, quicquam aliud sint, quam figmenta hominum.

§. XVIII. Interim quoque solidè certè novum est, quod apud plerosque propioris ævi Medicos, imprimis post turbas ab *Helmontio, Sylvio, Tacbenio* leviter quidem satas, sed immani fœcunditate post illos multiplicatas, talis confusio census atque tribuum morborum invaluit, ut nihil solemnius esset, quam omnibus omnia communia facere, & non solum nullam diuisionem subjectorum, sed etiam nullam communicationem atque conspirationem morborum, agnoscere.

§. XIX. Unde ingens oblivio morborum ætatum, temperamentorum, & consvetudinum, aliorumque animi pathematum peculiari dispositioni impendentium. Ignorantia profunda συζυγίας ventilationum sangvinis, non solum spontanearum (quandoquidem & has pro pasſivo pathemate accusare ad novas res Medicas pertinet) sed etiam arbitrariarum artificialium, & moliminum seu motuum ad similes exonerationes iterum repetendas tendentium. Tanto magis autem incredulitas, quod â pristinis unius talis generis affectibus, succedente tempore transitus fieri possit & soleat ad quosdam

com

compares, in iisdem etiam, nedum diversis, regionibꝰ corporis.

§. XX. Unde quidem secundum hanc novam Pathologiam omnis generis morbi, omnis generis ætatibus, omnis generis corporibus, omnis generis temporibus, omnis generis animi moribus, pari periculo jugiter impendent: nisi quod Natura rerum experientiam contrariũ doceat, commonstrando rem antiquissimam, sed vix ab ullo satis pensitatam, ab hac vero nova Pathologia, quantum cœlum â terra, alienam, nempe, quod singuli quilibet homines raris, & paucis (qui nempe non unius stirpis sint surculi, adeoque speciebus subalternis conveniant) morbis corripi consveverint.

§. XXI. Minime vero in novæ Pathologiæ commemoratione præterire integrum est, late patentem illam hodiernam ditionem novi profectò quôlibet intuitu morbi, SCORBUTI. Quamvis enim *Scorb-Buyk* non sit novus morbus, illa tamen explicatio, quæ â lustris non adeo multis ipsi adhibetur, omni modo certe est nova. Propriissimè autem nihil aliud verius denotat, hodierna Scorbuti appellatio, quam Medicum intelligere quidem, quod patiens non rectè valeat, nescire autem propriè quâ specie morbi laboret. Unde quidem adhuc firma videtur, nuper etiam â D. D. Præside suppeditata ætimologia vocis Scorbuti, nempe quod, cum Slavonico idiomate *Scorb* absolute significet morbum; *Scorb-Buyk* quidem recte, Ventris morbum, (Ileum hæmatiten Hippocratis forte) designare possit: trunca vero illa latinizantium formatio *Scorbut*, terminatione quidem nihil, prima vero Syllaba rectè & ordine illud designet, quod volumus: Der Patient sey kranck; und fehle ihm unter vielen Dingen zum wenigsten eines/ und am gewißesten die Gesundheit.

§. XXII. Novissimum autem in Pathologia merito nominatur, quod tot novi morbi etiam in antiquissimis tribubus, hodie, si non æque in doctrina Medica, certe tamen in praxi clinica, audiantur. Exemplum præbere potest, si tres vel quatuor Medici, imprimis non eadem hora, ad patientem

vocen-

vocentur febre acutâ decumbentem, & ab accidentalibus causis, accidentales anomalias sentientem. Ibi promptum est de genere & indole morbi nova audire, sed rariuscule bona.

§. XXIII. Interim vt in Physiologia non deneganda est laus sua, recentioribus quibusdam inventis, imprimis autem illis, quæ ad detegendam sangvinis circulationem magis directè profecerunt; ita in Pathologia illi quoque non fraudandi sunt elogio, qui magnam affectuum præternaturalium partim verè talium, partim solum præter ordinem sanitatis evenientium, recte sub spasticorum motuum tribum redegerunt. At vero illi (& sane non parvus est numerus) qui has res non modo non melius excoluerunt, sed illis plane in contrariū sensum abusi sunt, nulla harum laudum justa eveniet participatio.

§. XXIV. Quod enim ê motu sangvinis circulari confecerint, quasi ad nullam partem corporis plus humoris pervenire possit, quam vasorum eo tendentium perpetua capacitas, & pulsus universim æqualis impulsus, inferat, profecto Nouitas erat, utilem illam circulationis sangvinis inventionem, nempe illius utilitatem, falsitate suâ superans. Quod autem omnes motus spastici, absolute atque pure pro passivis & morbidis haberentur, & directo effectui causæ morbidæ quâ talis, adscriberentur, nisi quidem magis, certe nihil quicquam minus, absonum, erat, & improvidæ novandi promptitudini adscribendum.

§. XXV. Ne nimis diu Pathologiæ inhæreamus, nempe juxta nostri instituti ductum (alias certe immensus foret campus) delibabimus etiam *Therapevticas Novitates*. Therapia cum generaliter circa duo versetur, Alterationem & Evacuationem, præcipuum quidam Novitatis specimen edidit in stabiliendo alterandi & absolute corrigendi consilio, & illud omnibus evacuationibus dignitate æque ac efficaciâ longissimè præferendi commendatione: interim etiam circa evacuationes tam in speciebus, quam in remediis, non pauca, & sane non trivialia immutavit.

§. XXVI.

§. XXVI. Nempe cum in Pathologia universam nocendi energiam imputaret Salinis excessibus aut defectibus, recte atque ordine subsumere sibi visa est, quod noxii illi effectus non melius tolli atque inverti possint, quam si heteroclita illa salia, vel per contraria obtundantur, vel per potentiora obruantur, adeoque quolibet modo suppositæ illæ discrasiæ materiarum in corpore, nuda & directa correctio concilietur.

§. XXVII. Licet autem subsumtio hæc de reliquo satis firma videatur, si ante omnia præsuppositum ipsum sit verum, & insuper energia remedii satis ex amussim quadret, atq; satisfaciat supposito νοσηρῷ sapori sive sali: ita tamen juxta simplicissimam naturalem considerationem adhuc magis profuturum utique esset, si materia illa, quæ demum operosius corrigi debet, potius directè & immediatè ê corpore ejiciatur, adeoque neque mora, neque qualicunque incertitudine correctionis, demum negotium facessere possit.

§. XXVIII. Sane vero leges œconomiæ animalis tanto magis posteriori huic instituto favent ac subsidio sunt, cum sine ullo artis subsidio, his legibus semper directe exonerando, corpus ab alienis atque noxiis rebus liberari consueverit; nec ibi quicquam spei aut subsidii collocetur in tentandis correctionibus. Unde quidem quotidiana hinc observatur antipraxia, inter has antiquissimas, & corporis œconomiæ insitas, evacuandi potius intentiones ac inventiones, & illas novatorias purè corrigendi curiositates. Unde quidem nisi correctio illa exonerationi potius velificetur, quam illam quocunque modo turbet, nedum impediat, passim videre est novos illos & antiquitus incognitos eventus, ut vel totus affectus directe ad insoli tum calamitosum exitum properet: vel ex uno malo leviori, & si recte processisset breviori, gravius & contumacius pullulet, imo non unum tale, sed fœcunda quædam graviorum malorum seges illic radices agat.

§. XXIX. Egregia, si tamen miserorum patientium fortunam

tunam excipias, harum rerum ſpecimina exhibent nobis, tum hinc inde aliæ morborum ſpecies, tum imprimis febres. Ubi tam ex acutis per ſalia volatilia tractatis, quam ex intermittentibus, fortiore æſtu moleſtis, per hæc eadem Salia, aut adſtringentia ſuppreſſis, tumores hydropici, tabes hecticæ, imo pthiſicæ, anguſtiæ & anxietates melancholicæ magis quam hypochondriacæ, & reliqua cachexia, generantur: nimiô abuſu Abſorbentium, ex acutis benignioribus, rarius intermittentes, niſi malæ fidei: facilius lentæ aut hecticæ, producuntur: familiariter autem in ſubjectis ante hac vegetioribus, anomalæ febres, typo quidem vagæ atque fluctuantes, duratione vero contumaces & rebelles, cooriuntur. Et hoc ipſum exemplis revera ita novis, ut antiqua quidem hujusmodi ſpecimina longe rariora reperiantur.

§. XXX. Interim evacuationum ipſarum quoque non paucæ aut leves hodie Medicinam invaſerunt Novitates. Vomitiones equidem quod attinet, ridiculum ſit ad Helleboriſmum, Hippocratis, & illo ſine dubio antiquiorem, prouocare. Primo enim quis ſatis patienter audiat ad Hippocratis ævum pharmaciam & pharmaceuticam Therapiam extendentes? cum vix quisquam rerum medicarum æque atque monumentorum Hippocraticorum vel mediocriter intelligens, ignoret, quod tota Hippocratis doctrina magis occupetur in hiſtoria decurſus & magis ſpontanei exitus morborum annotandâ, & jãm ſub relatione, jam ſub poriſmatum obſervationibus formatorum Schemate, tradenda imo inculcanda, quam in concinnando ſyſtemate artificialis tractationis, & cujuscunque alterius conſilii, niſi quod unice iſtis ſpontaneis ſuccesſibus & eventibus morborum, reſpondeat & ſubveniat.

§. XXXI. Neque vero hoc ſolum, ſed abſurdum ſit neceſſe eſt Helleboriſmum nudis vomendi conſiliis prætexere: cum vix Tyronem lateat, quod Helleborus non magis ſurſum quam ſimul deorſum evacuet, & inſuper adhuc efficaciter (etiam ſine evacuatione, parcisſimâ doſi, nedum majori quâ ſimul

mul evacuat) alterandi: (de qua re prolixe Gesnerus *in Epist. suis de Oxymelite suo Helleborato.*)

§. XXXII. At vero Hippocratem etiam vel quoslibet ejus Antecessores aut posteros, ipsum etiam Helleborum, ita promiscuè, aut si mavis, ita specificè, tot & talibus affectibus, qualibus hodie vomitiones assignantur, adhibuisse, utilior forte, sane curiosior, sed puto etiam operosior, Novitas foret commonstrare. Certe ne illud quidem ineptum aut iners esset evolvere, quomodo & quam ob rem etiam propiores quilibet Hippocratis posteri, quin sectatores, Helleborismi laudes præmaturâ quasi brevitate præterire magis quam percurrere observentur.

§. XXXIII. Proxima nec illa profecto exigua, Novitas est, quod, cum Veteres in sua Therapia veluti perpetua præparantia evacuationibus præmittere aut adjungere soliti, eò ipsô ad minimum â posteriori perpetuam œconomiæ corporis methodum imitari sategerint, ut prius secretionibus operam navárent, quam nudis immediatis excretionibus locum esse confiderent; ita ex adverso nova methodus satis putat, ut ipsamet interpretatur, stimulum saltem ad excernendum adhibuisse, sive prædisposita sit materia, sive non sit. Nempe, quod quidem profecto hinc inde enormiter facere amat, cum undique, etiam hinc inde absolutissimè ἀτόπως, mechanicam in ore habeat, contra primam quasi literam Alphabeti mechanici offendit, non movere, ubi non sit mobile.

§. XXXIV. Quousq; autem processit novandi verissimum cacoethes seu malus mos, ut hodie in omnibus Medicorum sermonum præambulis protestandum videatur, quod mechanicè omnia agantur. Ita certe vivi pervenimus, ut in renunciationibus legalibus legamus: Denen fundamentis Medicinæ, und principiis mechanicis gemäß. Rectissime certe sensisse videtur Aulus Gellius lib. XV. cap. 30. pluribus quidem verbis ê quibus tamen mitiora sunt: qui ab alio vitæ genere - - - ad disciplinas serius adeunt, si forte iisdem loquacitas adhæserit, fi-

 unt

unt in illarum ostentatione - - - inepti. *Ita sane mihi Præsidi videtur.*

§. XXXV. Proxima hujus indolis Novitas est circa *purgantia.* Innititur hæc primò novæ etiam assertioni, quod purgantia in genere non aliter agant, quam intestina stimulando. Quo supposito asseritur convenientia omnium purgantium, ut nullo ipsorum selectu opus sit, nisi in quantum alia forte vehementiora, pro re nata mitioribus posthabenda sint: de reliquo vero nullo selectu sit opus. Cœterum novum certe prorsus est audire in hoc maxime genere lepidas interpretationes, quomodo illa purgantia simpliciter stimulando agant, & tamen non sint simpliciter stimulantia; simpliciter ut salina stimulantia agant, & tamen pleraque & imprimis potentiora quælibet salina, hunc stimulum minime supplere possint: & quâ nam ratione purgantia per chirurgiam infusoriam immediate in sanguinem immissa, tamen omnes humores & vias ita stimulent, ut non aliorsum, quam ad intestina, ê toto reliquo corpore, transmittantur, ut ibi ultimum suum stimulum purgandi tandem absolvere possint. Sed adhuc subtiliore Philosophia indiget, illud etiam mulieribus notum, quod purgans immediate in ventriculum & intestina fœminæ demissum, quæ infantem lactat, maximam partem, imo frequentissime, in totum efficaciam illam suam stimulandi deponat, seu dissimulet, & (magnetismo sine dubio peculiari, sive nisu) per totam massam humorum ad intestina infantis demum properet, & ibi stimulationem suam absolvat.

§. XXXVI. *Nova* etiam est directa illa *laudatio*, tanquam generali usu eximiæ profuturorum *diureticorum*, inprimis in genere omnium. Cum tamen nullus nisi placidus horum usus, & placidè, imo quasi tacitè excretiones hujus census potius promovens quam provocans, constantem aliquem eximium usum præstet: præpostera vero administratione, non solum incommodis, sed omnino periculis inducendis subinde sufficiat.

§. XXXVII.

§. XXXVII. *Diaphoresin* quod concernit reliqua quidem ejus administratio non adeo æque *novationibus* hodie obnoxia videtur, nisi quantum ad morbos & tempora morborum, quibus magis aut minus commode præscribi solet, attinet. Ubi certe in febribus multiplex occurrit præpostera ordinatio, ut quod sub declinationem paroxysmorum fieri debebat, ipsis illorum initiis destinetur: aut quod placidè & diuturniore administratione instituendum fuerat, illud brevi impetu perpetrandũ suscipiatur. Sed cum hæc methodus etiam hoc ipso intuitu ab ipsa veteri Medicina, non plane aliena fuerit, non absolute illam imputabimus novæ, nisi quod bono jure ab hac exigi possit major perspicacia, postquam illam damnata veterum ignavia, maximopere præ sese ferre gestit.

§. XXXVIII. *Peculiaris* est *Novitas, sudationes* in distans *per Sympathiam* ut vocant excitandi. Quamvis autem videri possit hæc novitas magis ad Pharmaciam, nimirum ad media provocandi sudorem pertinere, tamen palmarium omnino est offendiculum, cum hucusqne hanc artem non solum homines circumforanei & Medicinæ de reliquo ad stuporem ignari, sed prorsus illorum servi, ancillæ, & vetulæ culinariæ, præcipuâ confidentiâ tractaverint, quod, si quid etiam quo ad reliquum effectum veritatis in illa esset, inscitia tamen illa, sub necessaria opportunitate hanc excretionem provocandi, illam plerumque inutilem, non raro etiam periculosam redditura esset.

§. XXXIX. *Fontium Medicatorum* per varias evacuationes jugiter operantium præscriptio, non æque perspicere licet, an apud *Antiquiores* eodem loca fuerit, quo apud *juniores*. Quocunque tempore cœperit, certe virtuti & fidei, quæ maxime antiqua commendari solet, vix ad amussim quadrare poterit, quando vel inconsiderate & promiscue, omnibus affectibus destinatur, qui vel alia concinniore methodo tantundem opis experiri possent: vel pro ultimo subterfugio magis quam refugio usurpatur, ut quando omnia nostra tentamina irrita fuerunt, aut penitus illud *hæmorrhousæ* fœminæ in

Evangelio apparet, quod omnis ſubſtantia inſumpta fuerit, ſero tandem patientes ad iſta miracula Naturæ ablegantur. Novum autem etiam in hoc genere eſſe dubitari poſſet, niſi tam crebro hodie præ ſuperioribus ævis contingeret, quibuslibet novis & quantumcunque ſapidis, interdum etiam inſulſis ſcaturiginibus, inconditos communiter panegyricos ſcribere: cujus generis fabulas intra pauca luſtra non ita paucas legere licuit. Encomia, quibus magnus numerus hominum talibus commendationibus deceptorum, ejusmodi encomiaſtas tandem ornant, vulgo quidem non imprimuntur, ſed communiter vario acumine non carent.

§. XL. Omnimodo vero ad *novas therapias* referenda etiam eſt *curatio per transplantationes*, *Sympathias*, *Magnetiſmos*, in genere: ſi quidem de his apud antiquos adeo parum occurrit, ut non niſi per ſuſpiciones, aliquid ipſis imputare quisquam audeat. Cœterum inter res admodum novas etiam cenſeri ſolent hiſtoriæ promiſcuorum effectuum hujus Therapiæ.

§. XLI. Nempe noviſſimum utique eſt, obſervationes rariores, neque niſi ſub ſpecialiſſimis circumſtantiis forte veras, non ſolum imprudenter ad quoslibet craſſos generales uſus deſtinare; ſed etiam citra omnem experientiam, ut rem compertam atque certam, impudenter venditare. Interim tum in hoc genere, tum aliis aliquo certe uſu, ſi modo recte diſtingverentur peculiares circumſtantiæ â generalibus, profuturis, peſſundatur etiam hic ipſe, dum ineptis pollicitationibus, hinc inde non reſpondendo, tandem promiſcue cenſuram fabulorum incurrunt.

§. XLII. Ne vero nimium excreſcat noſter cenſus, quamvis certe in hoc genere plura adhuc monenda eſſent, tranſimus potius ad *nova medicamenta*. Diximus in præcedente claſſe, quod nova illa Methodus *alterando* potius, quam *evacuando*, corpori ſubveniendi, hodie multum inſoleſcere cœperit; mirum inde, niſi etiam medicamenta huic intentioni

tioni respondentia in usum traherentur. Sane vero adest numerosa talium farrago, quæ quovis modo materiæ potius subigendæ; quam excretioni promovendæ, directe destinantur.

§. XLIII. Sicut autem jam superius neque potuimus neque voluimus dissimulare, quod etiam veteres ab hoc conceptu minime immunes fuerint, adjecimus tamen mox ex ipsa indole atque veritate rei, quod illi nihilominus huic scopo nunquam ita absolute atque directe institerint, ut non in maximo honore habuerint observationem & peritam promotionem conaminum Naturæ secretoriorum & excretoriorum, signa inquam atque tempora coctionum atque crisium: ita certè apud ipsos nihil reperitur, sed merito unicè novæ pharmaciæ adscribitur, quicquid ad variè obtundendos atque enervandos sapores & acores Salinos, hodie partim speculando, partim tentando, suscipi solet. Unde quidem nec absorbentia, neque præcipitantia, neque sub hac specie alcalia fixa aut volatilia, in veteri Medicina alicujus efficaciæ peculiaris laude condecorata leguntur. Sicut etiam Spodium, calcem lotam, externis usibus magis subadstringentibus, adeoque siccantibus destinata legimus: tum C.C. ust: interno usu, etiam majore spe atque fiducia, quam insigni efficacia celebratum facile colligere possumus.

§. XLIV. Quantumvis autem hodie quoque cum illis absorbentium formulis atque præparationibus variæ novitates perpetrantur; v. gr. cum ineptiis illis, C.C. coctum, & propterea sine igne philosophice calcinatum, appellatum, cuilibet alii ossi longe anteponendo: ita certe inconsultius vix quicquam esse poterat, quam sub quibuslibet violentioribus ignis alterationibus, â qualibet inde revera demum nascente textura non solum idem, quod ab antiquo mixto expectare: Sed plane istius specificæ efficaciæ majorem exaltationem hinc sperare. Uti v. gr. â Spiritu & Sale volatili C. C. virtutes illæ alexipharmacæ, & quidem cumulatius expectantur, quas

 hoc

hoc cornu in ſubſtantia exhibere, neminem hominum bonâ conſcientiâ aſſeverare poſſe, conſtanter credimus. Unde quidem næniæ illæ quod totus cervus ſit Alexipharmacus, in caſu necesſitatis miſerrimam demonſtrationem in re præſenti præbituræ eſſent.

§. XLV. Optandum certe ſed non ſperandum, ut in ejusmodi fabularum prima cunabula curioſius inquireretur, ut ad minimum hinc inde tandem innoteſceret, quam frivolis narrationibus tot commenta tam confidenter ſuperſtruerentur. Sicut etiam ridiculum eſt magnæ tenuitati & fibrarum defectui, in ſangvine cervino adſcribere, quod illè propterea non concreſcat; cum ſangvinis cervini concreti non minus duriter, quam cujuslibet alterius feri animalis non valde pingvis, fruſta, quotidie inſpicere liceat, librarum pondus æquantia. Sed magis arridet fabellis ludere.

§. XLVI. Inter nova medicamentorum genera, & imprimis ſub abſorbentium titulo, præcipuum locum ſibi vendicat *Ferrum*. Quæ vero non novitates cum hoc concreto ab annis forte XXX. in re medica ſuſceptæ viſuntur? Ubi jam aperire, jam adſtringere, jam reſolvere, abſtergere, jam ſtimulare fingitur. Et ſub his diverſis imputationibus ita temere & promiſcue ad diverſos plane effectus adhibetur, ut etiam indies hinc evenientes pesſimi effectus, hominibus irrationali tali præjudicio præoccupatis, non valeant perſvadere, quod illa quæ oculis ſuis vident, magis vera ſint, quam quæ â communi traditione audiverunt.

§. XLVII. Unde hodie quidem nihil novum eſt, ſed bene antiquiorum temporum intuitu, videre homines varios, & inter hos etiam tales, quibus per ætatis imprimis circumſtantias nihil tale metuendum fuerat, ê febribus intermittentibus aut lentis, aut plane continuis, per remedia Martialia male tractatis, œdemata, Hydropes, mortes incurrere. Ex obſtipationibus majorem pertinaciam, & tandem parem cataſtrophen experiri: in macilentis quidem tabem & hecti-

cam,

cam, in ſucculentis Hydropem, & utrinque tandem malo irreparabili mortem.

§. XLVIII. Siſtit ſe autem in hoc ſi in ullo alio genere, inconſiderata illa fiducia in omnis generis præparata, eandem efficaciæ ſpem collocandi. Ita enim dum v. gr. in una etiam larga doſi *Tincturæ Martialis* per ſuccum pomorum, non facile gr. 1. Martis ineſſe poteſt, tribuitur huic par, niſi quidem major efficacia, *quam Limaturæ Martis* ad ſcrupulos etiam exhibendæ: imo pulverulentis etiam aliis *Martialibus Crocis*, quos neque potentia acida corroſiva attingunt, tribuitur aperiendi energia, non autem admittitur in animum, nedum ut ille ſponte adverteretur, quod evidentisſima directa operatio Martilium perpetuò ſit adſtrictio: accidentalis vero ſolum, & nunquam conſtanti & indubio eventu expectanda, qualiscunque vera apertio.

§. XLIV. Iterum nova tribus novorum medicamentorum conſtituta eſt, *Salium volat. urinos.* Quæ quidem alii etiam ita *ſicciora ſeu macra*, probant: alii vero *oleoſa*, & quidem oleis acribus aromaticis imbuta præferunt. Utrique ſanis hominibus, niſi immoderatioribus doſibus excedant, damnum non facile afferunt: facilius autem ægrotantibus: aut ſane nullum commodum conciliant. Febricitantibus imprimis gravius æſtuantibus, œdemata in hydropes proclivia, familiariter, & quaſi per brevem manum, ita inducunt: in illis etiam, qui floridiore atque ſpongioſiore ſunt corporis habitu, præſentaneas anxietates hoc modo in febribus acutis ſuſcitant. Excretiones ſangvineas inhibent ad minimum, aut ſiſtunt, loco promotionis atque provocationis, qualem per effectum ſangvinis attenuatorium, juxta communisſimam illorum opinionem, præſtare debebant.

§. L. Jam quo exemplo qvâve experientiâ niti debuerit illa inter novos Medicos recepta ſententia, quod ejusmodi Salia v. gr. *Sal. C. C. & viperarum*, non ſolum in ſpecie *alexipharmacos effectus* retinere debeant, ſed etiam *generaliori illi* effe-

effectui, per diaphoresin expellendi, satisfacere soleant. Quod quidem cum legitime minime præstent, interim potius incommodis successibus hujusmodi secretionum & excretionum occasionem præbeant, commendandum erit magis circumspectæ posteritati, quo loco has novitates collocare deceat.

§. LI. *Mercurialium remediorum*, uti novus omnino est usus; siquidem duo secula, ad octodecim præcedentia comparata, certe tantæ vetustatis intuitu, non possunt Novitatis nomen adspernari: ita abusus etiam illorum temerarius, aut imperitus, res nova est. Certe enim multum hic peccari temeritate, quotidianis exemplis constat: interim non paucioribus etiam ante oculos est, quod imperitus usus & administratio, illic etiam, ubi locum habere possint & deberent, familiariter bonam spem subruat ac evertat.

§. LII. *Opii* etiam *usûs* & *nimis crudi* & *nimis multi* & *nimis promptus* ac *familiaris*, merito inter novissima Medicinæ novaturientis, præcipuo loco ponitur. Quamvis enim *Theriaca* atque *Mithridatium* antiqua etiam fuerint remedia, minime tamen de ita promiscuo illorum abusu Antiquitas consentit, quin facilius ex historia medica monstrari possit, quod non solum præparatio ejus, sed etiam exhibitio, non nisi primoribus viris usitata, & ut credibile est concessa atque permissa fuerit. At novum omnino est hodie plane contrarium fieri, & usum atque distributionem Opii, jam in frivolorum quorumlibet hominum quotidianos abusus temere traditum esse.

§. LIII. Unde quidem novissimis his temporibus nihil minus novum est, quam exemplis propemodum quotidianis experiri, quomodo homines neque rationis, neque veræ morborum historiæ & indolis, quôquô modô periti, sed illotis manibus, aut ab alienis studiis, quibus impares fuerant & indociles, ad Medicinam prolapsi, jam temerariis corporis & Naturæ exagitationibus, irritando, graviter commovendo, vehementer fatigando, atque debilitando, patientes pessundent, jam ex adverso, sopiendo, cohibendo, inebriando, stupefaciendo

endo, Naturas attonitas reddant, & in oblivionem sui, rerumque suarum adducant, unde aliæ, & illæ quidem adhuc minus sublevandæ atque reparandæ debilitationes: in acutis virium dejectio, justorum præsidiorum trepida oblivio, deliria, soporosi exitus: in chronicis, jam tumores, aut stupores paralytodes: jam contumacia obstinatissima; inprimis quando post iteratum hujus remedii abusum, Natura tandem & illud, & tanto magis alia medicamenta pertinacissimè adspernatur.

§. LIV. In novorum medicamentorum censu non potest fieri, ut prætereamus *medicamenta* varia *è novis mundis* ad nos *advecta*. Non fert nostra intentio, ut etiam sincere potestati sumus, species talium quarumlibet rerum prosequi: Interim illa, quæ generaliore quôdam, non tam usu, quam abusu prævalescunt, merentur etiam alio respectu generis seu universalitatis, notari. Meritò certè hoc nomine taxatur illud, in omni genere Monopolarum, inventum, quod proinde *pulverem Jesuitarum* olim appellabant, *cortex Quinquinæ*. Quanta fuerit hujus corticis consumptio, quin hodieq; hic inde adhuc fiat, & quanta per hanc viam pecunia emungi contigerit Europæos, tolerabiliꝰ fortassis esset cogitare: sed merito gravius offendit, quod Medico effectu longe pejores successus & eventus in gentem humanam inde pullulaverint, & indies fœcundo proventu quam maxime pullulent. Cum nuper per aliquot menses Londini agens curiositatis causa *designationes mortuorum hebdomadarias*, vulgo *the Bills of Mortality*, inspicerem, non sine causa miratus sum, quod tantus hominum numerus tabe, *of the consumption*, neque minor Hydrope, *dropsie moriatur*. Quamvis autem tabis nomine, etiam ab alia lue profectas consumptiones honorari non nesciam, & insuper non dissimulanter reliquæ tabis culpam in fumum carbonum fossilium conjici, tamen cum hic fu-

mus etiam jam â longiori tempore quotidianus fuerit, citra tantam tabis familiaritatem, vix confido luculento jure illi directe causam hujus communis morbi tribui posse: at vero semel subnati hujus affectus exacerbationem & promptiorem progressum illi simul tribuere, minime adversor.

§. LV. Ita etiam Listerus suo tempore, ante annos satis paucos, provocat ad easdem rationes publicas mortuorum hebdomatim edi solitas, in quibus Hydropem præ ceteris morbis præcipuam stragem edere, legi posse asseverat. Quamvis autem *corticis Quinquinæ*, seu *Peruviani*, efficaciam ad febres intermittentes cito & tuto curandas, & nominatim sine metu hydropis alicujus supervenientis, laudet atque prædicet; & ex adverso, longè certioris efficaciæ notâ afficiat familiarem abusum spirituũ ardentium: tamen cum abusus hic alibi locorum, ut inprimis in Polonia & Russia, impari prorsus prodigalitate ac ingluvie, in usum trahi consueverit, sine tam immodico hydropis in specie successu: ex adverso vero etiam alibi passim, minus consideratum atque immoderatum usum *Quinquinæ*, apud *aridiores Hectica* sequatur, apud *habitiores Hydrops*, (sicut etiam ipse, inter morbos juxta cum Hydrope, maxime omnium populares, phthisin & luem veneream commemorat) ita imposuisse puto Viro Optimo, quod morbi hi non æque apud omnes pari præcipiti impetu emergant, mox post inauspicatũ *Quinquinæ* abusum. Qui vero annuas, imo ampliores hypochondriacas angustias, anxietates, tensiones, pressiones, flatulentias, alvi inconstantiam, familiariorem tamen defectum, appetitus concoctionis atq; digestionis varia conspicua vitia, magis magisque sensibiliter post hos abusus coorientia & insolescentia; tandem in *Hydropem* (in *hecticam* enim vere *brevior* fit transitus) migrare animadverterit, habebit puto, quo culpam hujus medicamenti evidentiorem melius

lius agnoſcat, quam ut hujusmodi excuſationibus aſſentiatur.

§. LVI. Non placet ad talia ſpecialiora præter conſtans noſtrum inſtitutum, progredi ac diffundi. Optamus certe, ut ê novis illis medicamentis ſaltem pauciora illâ laude digna ſint, quæ ipſis aſſignatur: ſed ſperare hactenus, nondum integrum putamus.

§ LVII. Ultimo loco breviter mentionem facere neceſſe eſt *remediorum univerſalium*, quas vulgo *Panacæas* vocant. Has quidem novum aliquid eſſe nemo dubitare poteſt, qui perſpectum habet, quod Antiqui potius omnia ſua evacuationibus tentare cordi habuerint, quam alterationibus, ad quarum claſſem *Panacææ* hæ vulgo directe referri conſveverunt. At vero *novum* eſſe etiam *horum effectum*, adeo notisſimum eſt, ut certe inauditam adhuc putemus hanc illorum efficaciam, qualis ipſis, vulgatis illis pollicitationibus, adſcribitur.

§. LVIII. Enimvero dolendum eſt, quod aliqua recentius inventa, peculiaribus quibusdam non contemnendis effectibus non defraudanda, inconditâ tali univerſalitatis imputatione, dehoneſtentur, ut etiam illi particulares inſigniores effectus, quibus revera paria eſſe poſſint, interim obliterentur; ne videlicet laudem illorum ad pauciora, quaſi reſtringendo, de univerſalitatis opinione ipſis aliquid detrahatur.

§. LIX. Sicut autem ad ejusmodi *novarum rerum* etiam in Medicina, *proventum* æque atque *ſuſtentationem*, *præcipuum* utique *momentum* confert, illud non ita novum: MUNDUS VULT DECIPI: ita nos quidem tam illi nihil obſtabimus, quo minus ſe digna experiatur; quam etiam iis, qui hujus miniſterio addicti ſunt, nihil neque ſuadere laborabimus, neque perſuadere: interim quod alia ſit conſideratio, atque ratio artis ſalutaris, ejusque veritatis in ſe, &

in verum usum humani generis, instaurandarum, quilibet utique, qui has res condignè æstimare meminerit, facile intelliget.

§. LX. Unde nos quidem tum allegatarum a nobis *generaliorum*, tum sub illarum complexu comprehensarum *variarum specialiorum novitatum*, ante omnia optamus atq; svademus dignum, & solidum magis, quam solitum scrutinium, observationes solertes, investigationes & annotationes effectuũ evidenter directorum, præ ambiguis, perpetuorum præ rarissimis, & undiquaq; verorum præficticiis, & annotationem industriam, & repetitionem ac ulteriorem experientiam peritam, imprimis citra quæstus atque jactantiæ interventum, quæ omnia bona proposita turpiter in transversum rapiunt.

§. LXI. Quis autem vivet, cum ista evenient? Interim cujus nunquam fit initium, absurdè expectatur finis. Docet certe placida observatio, quod si vel maxime major turba viam magis popularem seligere atque sequi malit, non desint tamen, nec illi etiam paucissimi, qui, velut in suos ad minimum usus, cordi habeant, attendere ac perpendere, quæ meliora sint atque firmiora, præ infidis illis atque fluxis, nec ùnquam sibi constantibus ausibus. Unde nos quidem hic subsistimus, DEO T. O. M. debitam laudem tribuentes, quod nobis clementissime adesse dignatus sit, eumque humillime implorantes, ut ex his etiam nostris considerationibus, utilitas aliqua in doctrinam Medicam redundet.

S. D. G.

